

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ—JUDETUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
INAPCOIAZĂ.

Unirea

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40 Lei
Pe 6 luni . . . 20 Lei
Pe 3 luni . . . 12 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Un cuvânt pentru mulți.

de prof. Dr. Alexandru Rusu.

În legătură cu atitudinea din ultimul timp al acestui organ și peste tot în legătură cu mișcarea mai nouă din sinul bisericii noastre, s'a spus, din mai multe părți, că am face confesionalism, provocând *certe confesionale* păgubitoare pentru interesele țării. S'a pus această chestiune în convorbiri particulare, s'a putut citi prin gazete și, mai nou, s'a strecurat chiar și într-o adresă ministerială, trimisă oficialității noastre bisericești.

În fața acestei situații și pentru a preveni o interpretare greșită a faptelor de această natură, găsim, că e bine să insistăm de astădată puțin mai pe larg asupra chestiunii. O facem pentru a preciza, odată mai mult, atitudinea noastră și pentru ca lumea de bună credință să nu mai poată avea nici o nedumerire privitor la dispoziția mai nouă din sinul bisericii noastre.

Întreagă mișcarea, ale cărei momente ar putea fi cineva ispitit să-le califice de „certe confesionale”, s'a pornit pe tema a *concordatului*. Primul guvern al României întregite a crezut anume, că este un interes de stat, ca situația bisericii catolice apusene, cu un însemnat număr de credincioși pe teritoriul român, să se aranjeze cu posibilă grabă. Aranjamentul trebuia să se facă cu șeful acestei biserici, și astfel s'a ajuns la legăturile diplomatice cari există astăzi, prin schimbul de ministri plenipotențieri, între regatul român și Sf. Scaun al Romei. Tot din partea guvernului român s'au inițiat apoi pertractările referitoare la aranjamentul din chestie, la așa-numitul concordat. Prin anumite indiscreții, cari nu ne interesează acum, temeiul acestor pertractări diplomatice, un proiect de concordat al Vaticanului, a ajuns să fie însă cunoscut înainte de vreme și s'a înscenat apoi — din partea unui partid politic și, evident, nu de dragul bisericii ortodoxe — cunoscuta campanie împotriva concordatului.

În proiectul de concordat se cerea pentru biserica Romei, potrivit cu noile concepții de drept cari stau la temelie oricărui stat modern și cari sunt codificate în recentele tratate de pace, *deplină paritate confesională*. Lucrul acesta atât de elementar pentru orice gândire modernă a turburat însă nespuse de mult apele ortodoxismului român, care își închipuia, se vede, că poate trăi și pe viitor în atmosfera unor privilegii trecute, pentru cari lumea de azi nu mai găsește nici un temei. „Cu vremea privilegiilor, așa a spus d. Iorga în ședința din 12 Aprilie c. a Camerei, s'a isprăvit. Și nu numai pentru ei, ci s'a isprăvit și pentru noi cei din România, dacă privilegiul va fi avut cineva aici, precum s'a isprăvit pentru oricine trăiește în această epocă democratică, pe orice punct al pământului românesc, precum și pe orice punct al pământului European”. Biserica ortodoxă pare a fi însă stăpânită de alte idei

și astfel chestiunea concordatului a ajuns din o mărunță chestie politică o mare chestiune confesională.

În legătură cu această paritate confesională, se trata, evident și de *situația bisericii noastre* și atunci a trebuit să ne spunem cuvântul. Necesitatea de-a părăsi o anumită atitudine pe care și-o impusese biserica noastră, s'a ivit de altfel și pe urma unor fapte, cari nu puteau fi trecute cu vederea într'un moment, când se discuta o problemă atât de importantă pentru viitorul acestei biserici. S'a spus atunci răspicat, că *biserica română unită nu înțelege a fi tratată în cuprinsul României mari ca o biserică de rangul al doilea*, și că nu va lăsa fără răspuns nici cea mai mică încercare de-a o socoti și trata ca atare.

Tot ce s'a făcut de atunci încoace în sinul bisericii noastre și în deosebi din partea „Unirii”, s'a ținut strict în cadrele acestui program. *Nu am provocat nici când pe nimeni, dar ne-am apărat totdeauna și față de oricine*. Asupra acestui moment am atras, chiar în deosebite rânduri, atențiunea cititorilor noștri, pentru ca punând în discuție noștră în adevărata ei lumină, să *scuturăm orice interpretare greșită*. Dacă însă scrisul nostru cu toate acestea a putut să facă impresia unei lupte *ofensive* este singur pentru motivul, că atacurile îndreptate împotriva bisericii noastre au urmat la intervale atât de mici și din atâtea locuri, încât aproape număr de număr ajungeam în situația de-a trebui să apărăm câte o nouă poziție atacată. S'a lucrat împotriva noastră, și se lucrează mereu, pe căi atât de feliurite, încât e nevoie de o adevărată strategie pentru a descoperi și a para loviturile ce ni-se aplică. Uneori răspunsul nostru a trebuit să îmbrace poate chiar forma unei lovituri, dar în fond a rămas totdeauna o *acțiune de apărare*, provocată din partea aceluia, cari au jurat că „nu se vor odihni... până când nu va fi înlăturat răul hărăzit de vitregia vremurilor”, până când biserica noastră nu va fi nimicită prin înghițirea ei din partea „bisericii dominante” a țării.

Or, *biserica noastră vrea să trăiască*, pentru că simte în sine putere de viață și pentru că are credința nestrămutată, că păstrând și întărind situația ce-o are în sinul neamului nostru, face un bine. Pentru a putea însă lucra are lipsa de condiții cari să nu stânjenească rezultatele muncii sale desinteresate. Și dacă aceste condiții nu i-se garantează de bună voie, este dator să le câștige prin lupte. Va lucra atunci numai cu o singură mână, luptându-se cu ocalaltă pentru drepturile sale, și dacă prin aceasta se și întârzie opera la care lucrează, nime nu este în dreptul să-i găsească o vină pentru aceasta. *Vina o poartă aceia, și singur aceia, cari în loc să muncească în ogrorul lor propriu, unde este atât de lucru, cred, că e bine, să conturbe munca altora*.

Noi vom merge însă înainte. Conștii de înalta misiune pe care o avem vom căuta să lucrăm ca și până acuma. Dacă vom fi atacați

și pe viitor în drepturile noastre, la cari nu vom renunța pentru nimica în lume, ne vom ști face datoria ca și în trecut. Dar dorim să se știe de nou, că suntem mult mai bucuroși, dacă respectându-ni-se *drepturile de deplină paritate*, vom fi lăsați să lucrăm cu ambele mâni spre binele țării. Noi vom lucra atunci, asigurăm pe oricine, fără a ne sinchisi de munca altora și mai ales fără de-a căuta să conturbăm în munca lor pe cei ce lucrează!

Biserica noastră și serbările naționale. Sunt cunoscute, în parte chiar și din aceste coloane, multele neplăceri pe cari le-a avut biserica noastră în legătură cu serbările naționale. Conștie de serviciile imense pe cari le-a adus pentru înfăptuirea idealului național, biserica aceasta nu a putut permite cu nici un preț, ca cu prilejul serbărilor mari ale neamului să nu i-se dea atențiunea cuvenită, ori să fie chiar ignorată și nesocotită. Stând pe punctul de vedere al celei mai depline parități confesionale, iar ca biserică românească socotindu-se deopotrivă de națională cu biserica ortodoxă, biserica română unită a protestat cu *toată puterea de cătebri* numai a simțit, că se încearcă o știrbire a drepturilor sale câștigate cu cinste.

Cazurile acestea s'au ivit foarte des; dela o vreme încoace chiar consecvent, așa că făceau impresia, că se lucrează după anumit sistem și cu calcul. S'au făcut atunci nu numai proteste locale, ci s'au adresat memorii la locurile cele mai înalte. Pe urma unui atare memoriu, d. ministru al cultelor avisează acum mitropolia noastră, că „*pentru evitarea oricăror neplăceri din viitor, a intervenit la Președinția Consiliului de ministri și la ministerul de interne, cerând normarea participării autorităților la solemnitățile publice naționale în un chip mulțumitor pentru ambele biserici române*”.

Iată deci, că prin această adresă a ministerului de culte (Nr. 33,919 din 19 Iulie c.) se recunoaște legitimitatea stăruințelor noastre pentru un tratament egal cu biserica ortodoxă. Așteptăm acum, cât mai curând, și avizul autorităților vizate, care nu se poate să nu ne facă *deplină dreptate*. Și până atunci însă, biserica noastră va căuta să impună tuturor: respectul ce trebuie să aibă față de un factor atât de important în viața neamului nostru. Dacă a făcut-o până acum, fără de-a avea vre-un aviz dela guvernul țării, o poate face pe viitor cu atât mai multă putere, având acum avizul citat dela culte.

„**Să nu mai recomandați astfel de scrieri**”. Așa se încheie o adresă a ministerului cultelor (Nr. 36,535 din 20 Iulie), prin care roagă Ordinariatul nostru și probabil toate Ordinariatele provinciei noastre biseficești, să nu mai recomande prin circulare broșuri ca aceea a pâr. *Virgil Pop*, intitulată „*Glasul Unirii*”. Ca motiv se invoacă faptul, că „con-

ținutul acestei broșuri ar fi acomodat a provoca certe confesionale între cele două biserici române, iar în împrejurările actuale acestea sunt foarte dăunătoare și intereselor generale ale neamului și Statului român.

Se vorbea de mult, că are să ne vină o scrisoare de această natură. Cunoșteam și izvorul ortodox de unde a pornit această idee mântuitoare de țară. Nici când n'am fi crezut însă, că ministerul tuturor cultelor, care nu este și nu poate fi o oficiină a bisericii ortodoxe, se va putea angaja la o astfel de acțiune. Și chiar și acum, când stăm în fața unui fapt împlinit, ne place să credem, că ministerul a fost indus în eroare de cutare d. referent, care deși e azi funcționar de stat, se crede însă tot un slujbaș al cutărui Consistor pravoslavnic. Aceasta pentru simplul motiv, că ar fi prea grozav, să se știe, că atunci când *Sibiul poate trimite tuturor parohiilor noastre* pamfletele sale de propagandă direct proselitistă („Petru Maior și Unirea” de p. Terenție și „Chestiunea Concordatului” de Dr. I. Lupaș), ministerul cultelor să oprească recomandarea unei atât de obiective broșuri de cinstită apărare a legii române unite, cum este „Glasul Unirii”.

Ori cum ar fi însă, un lucru e indiscutabil: *biserica noastră nu poate fi îndrumată în activitatea sa din partea guvernului.* Și de aceea suntem siguri, că avizul ministerului nu va avea efectul dorit. El va produce chiar o legitimă reacțiune, care văzând, că biserica ortodoxă nu mai lucrează împotriva noastră singur de puterile ei, ci este ajutată de organele stăpânirii, își va îndoi puterile sale pentru a putea rezista în fața unor atacuri ca cele de care e vorba.

Vom mai vedea cum se desvoaltă lucrurile, dar *finem să protestăm* de pe acum cu toată tăria *împotriva unui amestec direct al ministerului în chestiuni atât de interne ale bisericii noastre*, fiindcă rămânând impasibili față de acest început, ne putem trezi ca mâine să se ceară Ordinariatelor noastre să recomande... pamfletele dela Sibiiu.

Nunțiul papal la Lugoj.

Al doilea centru al bisericii noastre pe care a ținut să-l viziteze Nunțiul papal Mgr Francisc Marmaggi este *Lugojul*.

Aici a sosit, venind dela Timișoara, în 20 a lunii c. La gara i-s'a făcut o primire din cele mai frumoase. Au vorbit aici în numele clerului p. canonic și prelat papal *Ioan Boroș*, în numele județului subprefectul *Lucarețiu*, iar în numele orașului primarul *Harambașa*. Nunțiul răspunde foarte mișcat, mulțumind tuturor în limba latină.

Un frumos cortegiu se închiagă apoi, care însoțește pe înaltul oaspe *la catedrala Preasfințitului Valeriu*. Acesta îl bineventează în fruntea clerului său gremial îmbrăcat în ornate. După o scurtă rugăciune Nunțiul trece *la biserica romano-catolică*, pentru a se opri apoi la reședința episcopescă, unde au urmat *recepțiile*. Au venit la acestea nu numai toate autoritățile civile, ci și toate confesiunile. Deosebit de mișcător a fost răspunsul pe care Nunțiul l-a dat protopopului român ortodox Popovici, pe care în urmă l-a îmbrățișat cu căldură.

Joi, Vineri și Sâmbătă, Nunțiul a vizitat *toate așezămintele eparhiale*, interesându-se amănunțit de tot ce înseamnă viață și mișcare bisericească. Aceiași solitudine a arătat-o însă înaltul prelat nu numai față de chestiile bisericii catolice, ci și față de situația altor credințe, pe ai căror reprezentanți a ținut să-i vadă acasă.

Ziua de Duminecă a fost oarecum *sua de încheiere a serbărilor*, un fel de încoronare a lor. La liturghia arhierescă a predicat însuși episcopul Valeriu, stăruind asupra indulgențelor, în vederea cărora se spovedise foarte mulți, pentruca deodată cu binecuvântarea papală să se poată împărtăși de *indulgența plenară*. Binecuvântarea a dat-o Nunțiul în românește, încălzind prin cele câteva cuvinte rostite românește inimile întregii asistențe, care a umplut catedrala în cel mai strict înțeles al cuvântului. După liturghie s'a făcut înconjurarea bisericii, în sunetul armoniilor

clopotelor, al căror glas tainic se înfrăța cu legănatul mândru al flamurilor papale, cari în tot răstimpul acestor zile au fluturat alături de tricolorul românesc. În sara aceleiaș zile toate corurile Lugojului s'au întrunit în sala teatrului orășenesc pentru a dovedi fiului mândrei Italii, că și sora mai mică știe să cânte. Măestrii *Vidu, Băcău și Willer* au reușit să dea *un concert* de toată frumuseța.

Așa s'au scurs cele câteva zile cât am avut fericirea de a ști în mijlocul nostru pe reprezentantul Papei din Roma. Plecând dela noi spre Oradea văduvitului Scaun arhieresc, ne place să credem, că duce de aici aceleși impresii bune, pe cari dorim să le câștige pretutindeni, pe unde va călca pământ românesc. Biserica Romei nu e străină pe pământul acesta și *trebuie să vină o vreme, când ea se va simți aici cu totul acasă*. — Și va veni, căci o cere sufletul latin al neamului nostru!

Correspondent.

Scrisoarea unui țaran.

Nu e scrisă pentru a fi tipărită, dar pentru cuprinsul ei deosebit de interesant, pentru dragostea de lege, care a inspirat-o și chiar pentru forma în care e scrisă — n'am schimbat decât ortografia! —, am crezut, că șirele fratelui *Ilie Rusu*, „cântăreț bisericesc și corist”, cum își zice, din Târnova județului Caraș-Severin, e bine să vadă lumina tiparului. Cetitorii vizați vor culege din ele ce e bun de reținut; Blajul, căruia i-se adresează, va face poate cu o zi mai curând unele reforme și îmbunătățiri la cari se gândește de mult, iar pentru toți ceilalți ele vor putea fi o dovadă mai mult, că nu bătăi și prigoniri, nu ordine administrative ori militare, ci singur o frumoasă renaștere religioasă, pornită în spiritul adevăratei legi a Mântuitorului, va putea stavili propaganda sectelor protestante, a căror pietism găsește teren atât de prielnic în sufletul adânc religios al poporului nostru.

Lată această scrisoare:

Domnule preot,

Am cerut dela părintele nostru adresa unui preot din Blaj și mi-a dat adresa Dumni-tale. Mă rog frumos ași vrea să-ți scriu ceva.

În zilele trecute am călătorit pe țug (tren) cu doi pocăiți și un preot neunit. Ei au tot vorbit, eu i-am ascultat pe ei. Am văzut, că pocăiții

Foia „Unirii”

După o excursie în Maramureș.

„Jidul dă și jidul zgheară”. — Asociație de idei. — Preoții Maramureșului. — Spre o nouă orientare politică. — Profesori care propagă ateismul.

de Dr. Alexandru Ciplea.

Sunt neșterse amintirile copilăriei. Nu e mirare dar că, îndatăce am trecut Șătrevul, granița Ardealului, mintea mi-a zburat cu zeci de ani înapoi. Mă vedeam copil mic, alergând prin pădurile Apșei, împreună cu alți „coconi” de vrăsta mea. Cu câtă plăcere ne tolănam la umbra unei clăi, în Valea-Morii, cu ochii țintă la prietenul mai măricel care ne povestea de smei și Feți frumoși cu caii lor năzdrăvani. În naivitatea noastră copilărească, sub impresia puternică a poveștilor, așteptam, ca acu-acu să vedem calul sărind peste clăia de fân... Revăd în minte-mi valurile furioase ale Tisei, la „biserica cea spartă”. Agățați cu o mână de legăturica de vreascuri, adunate din insula dintre ape, zburăm cu o iuteală uimitoare peste valuri. Nu ne inspăimânta văltoarea îngrozitoare, unde înainte cu sute ani se înălță turnul „bisericii albe”. Înainte de aceea Tisa curgea pella sud de Sighet. Schimbându-și alvia, atunci acest fluviu al nostru a dărâmat o biserică românească, iar acum ne-a câștigat un oraș, Sighetul.

Satul meu natal, Biserica-Albă, despărțit

de orașul Sighet numai prin fluviul Tisa, ca toate satele din Maramureș, abundă în locuitori Jidovi. Și era cărmuit de elementul jidovesc. Notarul era jidov, căpitanul străjerilor satului, asemenea. Întregul comerț și industrie în mâinile lor. Crășmele, crășmele... moartea Românilor! „Bocorașii” (plutașii), întorși dela Oleac (Ujlak), Seghed, Sonoc (Szolnok), ori chiar dela Titel, în aceste crășme își chiețuiau tot rodul ostenelelor. Iar femeile cântau cu jale:

Găzdoia cu gazdă bun
Tese teara la Crăciun,
Găzdoia cu gazdă rău
Tese teara ca și eu...
Cum oia fi găzdoie bună,
Bărbatu-mi șede la Hună.

Da, acolo erau infundați plutașii, în cărciumi, la Hună și la Moisele, la Malca și la Ițig, la Moiseleib și la Bubălă... Nu pot să înșir toate crășmele, câte erau în sătulețul meu!

Când în vremea războiului, ministrul Hazai-Kohn Samu luase în apărare pe conaționalii săi — spunea, că nu poate să-i trimită la front, fiindcă sunt fricoși — imi venia să râd. Îi cunoșteam mai bine. Dimpotrivă, sunt sămgeroși și haini. Eram la țarmul Tisei, când niște băieți de jidovi au tăbărit asupra băieților de Români. Jidovii erau mai mulți. Începuse a curge sânge de Român, când au sosit niște oameni mai bătrâni să-i despartă. Eram nedumeriți bătrânii. Jidovii adică loviau și plângeau, aruncau cu pietre și strigau, cât li luă gura, că-i omoară Români... Atunci am auzit vorba

Românului din Maramureș: *Jidul dă, și jidul zgheară* (plârge).

Printr'un joc interesant al asociației de idei, dela ortodoxii jidovi din Maramureș mintea mi-a zburat la Români noștri ortodocși. De fapt, citind articolul „Unirea” desbind din „Infrățirea” an. I. nr. 262, trebuie să te gândești la zicala din Maramureș: *jidul dă, și jidul zgheară!* Dacă vrei să strivești un vierme, judeci că e natural să reacționeze, să-și apere viața. Dacă însă biserica greco-catolică, la atacurile oficiale și neoficiale, fără pereche în istoria veacului al XX, reacționează și ea, își apără existența, dovedește, că a fi catolic nu înseamnă a nu fi Român, — atunci „Unirea” desbină!

Unde dai, și unde crapă! Atacurile ortodoxe au avut de țel slăbirea bisericii noastre, terorizarea intelectualilor greco-catolici. Și rezultatul? Rezultatul e foarte îmbucurător pentru noi. Cei care șovăiau, s'au întărit. Niciodată n'au fost rândurile greco-catolicilor atât de închiegate ca și azi. Să nu fim naivi — spun intelectualii noștri — lupta împotriva religiei greco-catolice nu s'a pornit din motive religioase. Sentimentele religioase, câștigate pe bulevardele Parisului și în teatrele de a 10-a mână, nu-i îndeamnă pe frații noștri ortodocși să sară întru apărarea bisericii greco-orientale. Totul se reduce la interese materiale. Vreau să aibă încă un titlu de a acapara ei singuri

știau mai bine evanghelia decât părintele, că pe urmă rămase tot el dator cu răspunsu. Ei vorbiră rău de pomenele noastre și de aia, că noi nu ne rugăm la Dumnezeu. Părintele a recunoscut, că pomenele noastre așa cum se fac nu-s bune. Ei au zis: de ce te duci să le sfințești, tu ții poporul în rătăcire, tu spui post și nu postești, tu spui că cuminecătura e Domnul Hristos, iar lumea să pleacă la icoana dela altar și face mătâni și de cuminecătură nici grijă nu are.

Au vorbit și drept și nedrept, pe cât am putut eu să cunosc. De atunci mă tot gândesc ce ar fi de făcut. Eu parcă am slăbit în credință. Avem preot bun, care ne ține predică în toată Dumineca și lumea zice, că uniții sunt mai buni decât neuniții, dar vedem, că pocăiții s'au lăsat dela toate relele; ei nu sudue, nu fură, nu duhănesc, nu fac nici un rău. Dacă ar fi așa toată lumea, nu ar mai trebui jandarm și temnițe și judecător și armată. Ei sunt între noi ca niște sfinți, vre-o 5 numere câți avem în sat. Mă tot gândesc de ce s'au putut ei așa de iute schimba din răi ce au fost și noi cât ne spovedim, ne cuminecăm și tot răi rămânem. De ce ei și cari nu știu carte așa bine cunosc evanghelia, iar noi nu. — Noi zicem că ei sunt rătăciți și vedem că rătăciții aceștia is creștini mai buni decât noi și asta trage lumea la ei. Dacă ar primi ei crucea și botezul nostru, toată lumea s'ar da pe partea lor.

Oare nu s'ar putea să fie și la noi așa o viață? Eu nu zic să ne facem pocăiți; dar să îndreptăm viața creștinească la ogașul vechiu cum se cetește în apostol că era.

Măcar să ne părăsească cei răi, dar să vadă lumea că atâția câți suntem, suntem buni. Să fim așa o trăietate ca pocăiții, atunci neuniții mai iute s'ar da la noi. Eu judec din capul meu, că mai marii bisericii să facă rânduieli pentru toate bisericile deopotrivă și să mai lăsăm din zăconurile (obicejurile), cari nu au nici cap nici coadă, cu pomenele la morți, cu mesele la botezuri, cu prostiile dela nunți.

Să mai scurtăm din posturile pe cari nime nu le ține și să fie că atât cât o rămânea să se țină dela vlădică până la opincă și să

mai lăsăm din slujbele lungi, la cari lumea doarme și să învățăm lumea să se roage în biserică și să lăsăm atingerea cu potirul la ieșitul cu darurile și anafora și zăconurile de răs dela pomene și ecteniile de iertarea păcatelor la copiii mici și sinurile lui Avram și locurile de verdeață și atâtea altele, pentru cari lumea ne râde că nu le înțelege și să se pună vorbe acolo mai la înțelesul lumii de azi. Să se facă odată rânduială peste tot să nu mai fie atâtea zăconuri și cântările să se pună pe note, și să numai fie altcum în Banat și în Ardeal și ce nu-i la loc să nu se mai îngăduie nici cum și să se știe din cărți ce trebuie la botez, la mort, la cununie și mai mult să nu se facă nimic. Să fie unire dacă suntem uniți! Unii dau paști cu vin, alții fără vin; unii pun evanghelia la sărutat, alții nu; unii fac mătâni, alții nu; unii ating capul cu potirul, alții nu; unii zic că Constantin și Elena și Paraschiva sunt sărbători, alții nu.

Blajul nostru să ne dea scriptura și să ne facă rânduială în toate, că altcum nis aproape ca și neuniții și azi mâine o să fie mulți pocăiți.

Revistă bisericească.

Joi, în 28 Iulie c. *Nunțiul papal Mgr Marmaggi* a fost oaspele episcopiei noastre din Oradea-mare. De aici a plecat peste Carai și Satu-mare la Gherla, unde a sosit în 3 August. Asupra acestor vizite sperăm să putem da într'un număr apropiat amănunte interesante.

La sfârșitul lui Iulie și în primele două zile ale lunii curente s'au ținut *misiuni populare* în munții apuseni, la *Lupșa* și la *Roșia*. La Lupșa au predicat profesorii Dr. Augustin Tătar și Ioan Moldovan din Blaj, iar la Roșia a muncit pâr. canonic Dr. Alexandru Nicolescu, ajutat și de protopopul tractual pâr. Iacob Domșa. În ambele locuri a fost o mare afuență de credincioși din parohiile învecinate (Bistra, Mușca, Abrud, Câmpeni și Certegea), așa că

osteneala apostolilor noștri a fost din greu răsplătită prin dragostea cu care sutele de credincioși s'au apropiat de sfântul altar pentru a se împărtăși cu trupul izbăvitor de păcate al Domnului.

În legătură cu facultatea obținută de pâr. mitropolit Vasile dela Roma, *superioritatea surorilor franciscane din Mellersdorf* (Austria) a trimis de curând o adresă Inalt Preasfinției Sale, prin care-l vestește, că permite surorii profesoare Febronia M. din Târgul Murăș, precum și altor surori franciscane române, cari ar dori-o, să treacă în congregația dela Blaj. Maica Febronia a și sosit la Blaj spre marea bucurie a tuturor cari așteptăm atât de mult dela tinăra noastră congregație.

Parohiile noastre sunt invadate, în timpul din urmă, de *cele 2 pamflete dela Sibiu*, de cari ne ocupăm și la alt loc al acestui număr. Una cuprinde frumoasa serie de articole ale pâr. Terenție, (afirmative însuși mitropolitul Sibiului!) din „Telegraful Român“, iar cealaltă reproduce articolele din „Patria“ ale marelui iubitor de adevăr (e profesor de istorie la universitatea din Cluj!) Dr. Ioan Lupas, care la adunările secțiilor Astrei din Sibiu condamnă scrierea dlui Sextil Pușcariu, pe motiv că are cuvinte bune pentru biserica noastră. Broșurile acestea sunt o sfidare a bisericii, iar răspândirea lor prin satele noastre: o provocare directă. De aceea suntem siguri, că preoțimea noastră va ști să-și facă datoria față de ele.

Din Roma aflăm, că pentru tinerii clerici ai provinciei noastre mitropolitane s'au mai câștigat, la stăruințele procuratorului nostru de acolo, pâr. Dr. Alexandru Nicolescu, *5 locuri gratuite în colegiul roman lateran*. — Până când guvernul crede, că mai poate încă amâna rezolvirea chestiunii unei facultăți teologice universitare pe seama bisericii noastre, iată că se găsesc alții, cari înțeleg se vede mai bine ce înseamnă ca biserica să aibă un cler cât mai cult.

slujbele mai bune, dignitățile, de a ajunge ei singuri stăpâni ai oalelor... cu carne.

Luptele acestea confesionale îi umple de scârbă și rușine pe intelectualii noștri, laici și clerici deopotrivă.

Mai ales în părțile maramureșene, unde și în trecut pulsa o viață religioasă mai intensă, *intelectualii noștri se grupează strâns pe lângă biserică și preoți*. Sunt mai clar văzători. Se conving din zi în zi, că îmbunătățirea situației țării atâră în rândul întâiu dela regenerarea morală. Și aceasta se poate face numai prin biserică și servitorii ei.

Se speră, că din Maramureș, de unde pe vremuri au pornit descălecătorii Moldovei, va porni o nouă descălecătură; o mișcare sănătoasă, cu scopul de a regenera țara pe baza moralei religioase. Preoțimea cultă din aceste părți, pătrunsă adânc de spiritul evangheliei, secundată de intelectuali cu adevărat religioși, va salva patria, năzuind să introneze religia la locul ce-i compete.

Preoțimea din aceste părți tinde spre o *nouă orientare politică*. E o necesitate imperativă inaugurarea unei politici sănătoase, care să aibă la bază religiunea. Va trebui să se înființeze un partid politic social-creștin. În jurul acestui partid se vor grupa toți Românii care cred, că la întărirea țării se poate ajunge numai prin întărirea sentimentului religios în popor și la clasa cultă.

Și eu sunt de părerea preoților din Ma-

ramureș. E singura cale, pe care putem să ieșim din haosul și anarhia care s'au instăpânit la noi*)

*

La liceele din Ardeal avem și *profesori din Țara mamă*. Despre unul se povestește, că în fața elevilor de 12—13 ani învață, că nu există Dumnezeu. Un altul, profesor la un liceu dela granița țării, a cerut unui elev din vechiul regat să reciteze o poezie, în care se zeflemizează 40 sau nu știu câți sfinți.

— Domnule profesor — a răspuns elevul — aș recita cu plăcere poezia, dar, vezi, colegii mei aceștia sunt prea sfântoci...

Nu e curios, că un elev a înțeles mai curând decât profesorul său, că e păcat să sfidezi sentimentul religios al aproapelui tău?

Firește, ar fi o greșală de neiertat să generalizezi și din cazuri sporadice să ajungi la concluzii nedrepte. Știm, că sunt profesori iluștri la universitate, cu distinsă cultură reli-

*) Ideea este bună și cu timpul neapărat va trebui să se ajungă la înfăptuirea ei. Azi, după părerea noastră, nu este însă timpul de-a ne grupa politicește pe temeiu religios. Până când biserica ortodoxă dela noi crede că nu are ceva mai bun de făcut, decât să ne convertească pe noi uniții, în mijlocul luptei de apărare a credinței noastre atât de înrudite cu sufletul nostru latin, nu am putea sta politicește alături de reprezentanții acestui ortodoxism. Pentru moment, ar trebui deci, ca noua organizație politică să o facem nu pe temeiu religios, ci pe temeiu bisericesc, greco-catolic. Pentru așa ceva suntem însă mult prea puțini și mai ales foarte nepregătiți. N. R.

gioasă și cu adânci convingeri creștinești. Și am fi bucuroși să știm, că cei 2 profesori dela școlile secundare sunt excepții dureroase.

Cetesc o carte admirabilă, scrisă de un magistrat din vechiul regat (I. C. Delaturda, *Vieța morală a popoarelor și războiul european*. București 1916). Din fiecare pagină, din fiecare șir transpiră o adâncă convingere religioasă. Citez pe nimerite: „Adevărat este, că instrucția, lipsită de îndrumări morale, îi dă omului posibilitatea de a fi mai imoral ca atunci când îi lipsește această instrucție“ (p. 185). „În definitiv nimeni nu poate să nege, nici să nu practice preceptele morale ale creștinismului, dacă a ajuns la un stadiu de cultură înaltă. Căci aceste precepte nu sunt decât înseși legile firii. Și orice societate constituită nu va putea merge pe calea adevăratului progres, decât numai respectându-le și cultivându-le“ (p. 190). „O dovadă de ceea ce face cultura altoită pe morala religioasă este starea de înflorire a popoarelor din Occident, cari au ajuns a stăpâni întreg pământul, numai grație disciplinei morale a creștinismului“... (p. 192).

Rog cu toată căldura pe profesorii români să urmeze aceste sfaturi izvorite din mintea luminată și inima românească a unui magistrat, care cunoaște atât de bine tainele sufletului omenesc. Chiar dacă vr'unul dintre profesori ar fi avut nefericirea să-și piardă credința, totuși să cruțe sufletul băieților. Să nu le ia credința. Căci în schimb nu le poate da nimic. Să nu-i nefericească, desechilibrându-i sufletește.

Sf. Părinte al Romei a cinstit *patriarhatului sir din Antiohia* biserica romană Sta Maria în Campo Marzo, împreună cu toate apartamentele necesare unei reședințe a reprezentantului acestui patriarhat. Inaugurarea solemnă a acestei biserici s'a făcut în ziua sfântului Efrem, în prezența Patriarhului Rahmani și a Cardinalilor Vico și Marini, cari au făcut un serviciu divin, împreună cu reprezentanții ritului latin, român, ruten, rus, melchit, chaldeu și abessinian. Din partea Papei Mgr Rahmani a fost primit în 1 Iulie, când la cuvintele lui de mulțumită Sf. Părinte a răspuns că o bună parte a nădejdirilor sale în ce privește Orientul razima pe „Institutul papal oriental”. O biruință nu se poate câștiga fără oșteri și soldați, iar Institutul acesta are tocmai scopul să facă educația cuvenită celor ce vor fi chemați să îndrume nizuințele de reunire ale Orientului spre Roma, „mama tuturor bisericilor”.

În cercurile ortodoxismului român se discută, în timpul din urmă, tot mai mult *ideea unui sinod ecumenic*. Chestiunea e cu mult mai mare, decât să se poată înfaptui cu mijloacele de cari dispun bisericile naționale și autocefale ortodoxe. Toate cercurile bisericesti ortodoxe îi simt însă trebuința, fiindcă, oricum, peste canoanele celor 7 sinoade ecumenice nu se încumetă să treacă fără de-a avea măcar simulacru unui conciliu ecumenic... al optălea! Și totuși, e foarte greu... chiar și în idee. De aceea s'a hotărât să-i premeargă un congres de teologi, cari să pregătească sinodul. Ideea este a prof. Dr. Demetrescu, care și pleacă în cursul acestei luni — ni-se spune „cu pline puteri dela guvern (!) și Sf. Sinod” („Noua Revistă bisericească”) — la Atena, unde ar fi deja convocat congresul. — Vom mai vorbi, credem, de acest sinod, ani de-arândul, fără ca el să se țină. Unificarea bisericii române ortodoxe, că-i lucru așa de mic, și se agită de atâta vreme zadarnic! Dar un sinod ecumenic?!

Referitor la *impăcarea Vaticanului cu Quirinul*, relevată în Nr. 28 al acestui organ, „Osservatore Romano”, da în numărul său din 19 Iunie un comunicat oficios al Sf. Scaun, în care se spune, că „departe de a sta în preajma unor evenimente concrete, și acum, ca de atâteaori altădată, e vorba numai de simple ipoteze și de manifestarea unor mersuri de idei subiective”. Nici pe departe nu e vorbă deci de o apropiată soluționare a chestiunii romane! Și e interesant, că jurnalele cari au prins cu atâta aviditate știrea pe care am înregistrat-o și noi, nu s'au bucurat de acest comunicat al Romei, ignorându-l aproape cu desăvârșire.

Anul acesta s'a reînființat în *Saxonia protestantă* episcopia de Meissen, iar în 24 Iunie s'a prezintat la Drezda Nunțul papal din Berlin, Mgr Pacelli. După 700 de ani de desbinare luterană, iată că catolicismul învie pe ruinele protestantismului raționalist. Organul pastorilor din Berlin „Reichsbote” se tânguie, firește, amarnic asupra acestui „drum de triumf” al Romei papale.

Aniversara de 15 veacuri dela moartea sfântului Ieronim, s'a serbat din partea catolicilor englezi cu mare pompă la Cambridge, în zilele de 17—19 Iulie c. Afară de serbările strict religioase, aranjate în onoarea sf. părinte, s'a ținut o întreagă serie de conferințe științifice, urmate de discuții foarte interesante. Deosebit s'a impus conferința pâr. Cardinal

Gasquet, prezidentul comisiunii benedictine pentru revizuirea Vulgatei.

Episcopul, seniorul și capitulul catedralei anglicane din Winchester au decis *ridicarea unei statuie a Ioanei D'Arc*, o copie a celei din Reims. Aceasta „ca un act de reparațiune și pentru a fi o dovadă a admirației și venerației pe care i-o aduce Anglia, alături de marea națiune, odinioară dușmană, iar azi prietina și aliata ei”.

Știri mărunte.

Personale. I. Preasfinția mitropolitul Vasile a numit de *vicar general arhiepiscopesc* pe pâr. canonic Dr. Isidor Marcu, prelat papal. — Felicitările noastre!

— Marți în 2 August c. I. Preasfinția mitropolitul Vasile a *hirotonit de preoți* pe absolvenții de teologie Ioan Timar, numit de adm. parohial în Pozmuș (prot. Fărăgăului) și pe Victor Socol, numit de adm. parohial în Copăcel (vicariatul Făgărașului).

— Ordinariatul arhiepiscopesc a numit pe pâr. Teodor Pădurean de adm. parohial în Noul-săsesc (prot. Cichindealului).

In chestia salarelor preoților din arhidieceză lucrările se urmează la oficiul arhidiecezan fără intrerupere și au înaintat într'atâta încât pela mijlocul lunii curente vor putea fi trimise la minister. Astfel se sperează, că pela începutul lui Septemvrie preoțimea noastră va putea să-și aibă salarele pe lunile Aprilie—Iulie.

Aviz catehetic. Biroul comisiunii catehetice mitropolitane ne roagă să anunțăm, că pentru noul an școlar se vor putea avea următoarele *manuale pentru școlile secundare*: Catehismul catolic (Dr. Alexandru Rusu); Mica Biblie a vechiului Testament și Mica Biblie a Noului Testament (Dr. Alexandru Ciplea); Istoria bisericească cu deosebită considerare la liturgică (Dr. Nicolae Brînzău); Dogmatica specială (Dr. Augustin Tătar); Etica (Dr. Vasile Suci); și Apologetica (Dr. George Fireza). Istoria bisericească, pe care o lucrează d. Ioan Georgescu, se va putea tipări abia în cursul noului an școlar; celelalte sunt aproape toate sub tipar și cel mai târziu prin 15—20 Septemvrie se vor putea cumpăra pretutindeni.

Locale. Măine, Duminica a șaptea după Rusalii, va *predica în catedrală* pâr. canonic Dr. Alexandru Nicolescu.

— Joi, în 4 August *ziua onomastică a M. S. Reginei*, s'a oficiat în catedrală o liturgie solemnă, pontificată de pâr. canonic Dr. Ambroziu Chețianu. Din acest prilej Blajul întreg a îmbrăcat haină de serbătoare.

Cursurile de vară dela Vălenii de munte s'au deschis în 31 Iulie în fața unui număr os auditor. Lecția de deschidere a ținut-o d. Iorga, vorbind despre românism cu atâta căldură și însuflețire, încât a sters lacrimi din ochii multora. Afară de dânsul vor mai ținea cursuri dd. Take Ionescu despre „Nouile hotare ale țerilor”; E. de Martonne despre „Situația geografică a României întregite”; Nichifor Crainic despre „Mișcarea literară dela noi și aiurea în ultimul timp”; apoi dd. Gaster, Murgoci, Panaitescu ș. a. La conferința de mâine (7 August) a dlui Iorga va asista și principele moștenitor Carol. — Cursurile se țin zilnic și vor dura și în Septemvrie.

De-ale Astrei din Sibiu. Direcțiunea despărțământului Sighet ne roagă să anunțăm, că în vederea învartirării, toți dd. *oaspeți cari doresc să participe la adunarea ge-*

nerală din 28 și 29 August c. sunt rugați ca până cel mult în 20 August să vestească despre aceasta pe d. Cornel Sânjoan, secretarul despărțământului (Piața Unirii 22).

— *Despărțământul Ludoș*, va ține o adunare de reconstituire a despărțământului în 9 August la orele 11 în sala cea mare a primăriei din Ludoșul de Murăș. Toți membrii despărțământului sunt rugați să participe.

„*Târnavă*” este titlul unui nou organ de publicitate, care apare începând cu 31 Iulie c. în Diciosânmartin, sub direcția pâr. Aug. Folea. Se tipărește la „Cartea Românească” și iese săptămânal.

Din Indol ni-se scrie, că la stăruințele surorilor de ocrotire de acolo și din Tur, s'a dat în 17 Iulie c., o frumoasă *producție teatrală*, a cărei venit se va folosi pentru o bibliotecă populară.

Inspectoratul XX industrial din Sibiu anunță, că dela ministerul de finanțe s'a obținut o scutire dela taxa de consumație pentru spiritul necesar la fabricarea eterului sulfuric. Pentru aceasta se va plăti numai 50 de bani de litru pentru denaturare. Pentru spiritul întrebuițat la fabricarea de odol și alte produse similare, taxele se reduc la 1 leu de grad și decalitr.

Bibliografie.

„*Infrățirea*”. Almanach pe 1921. Cluj 1921. Prețul 15 lei.

Este un foarte interesant almanach ilustrat, lucrat după modelul marilor calendare din Apus. Afară de o bogată cronică a anului (pe aproape 60 de pagini), are informații amănunțite asupra întregii vieți culturale din Cluj (Universitatea, școlile secundare, teatrul, bibliotecii șcl) și frumoase pagini de literatură și știință. Intreagă lucrarea cuprinde aproape 300 de pagini.

Anuarul liceului „Regina Maria” din Cluj. (Publicat de N. Bogdanu, director). Cluj 1921.

Anuarul liceului „Regele Ferdinand” din Turda. (Publicat de P. Suoiu, director). Blaj 1921.

Anuarul școlii medii de fete din Aiud. (Publicat de A. Boldor, director). Aiud 1921.

„*Lumina Femeii*” Anul II Nr. 3—7. Revistă de familie, dirijată de Sanda I. Mateiu. Cluj. Abonamentul anual 80 lei.

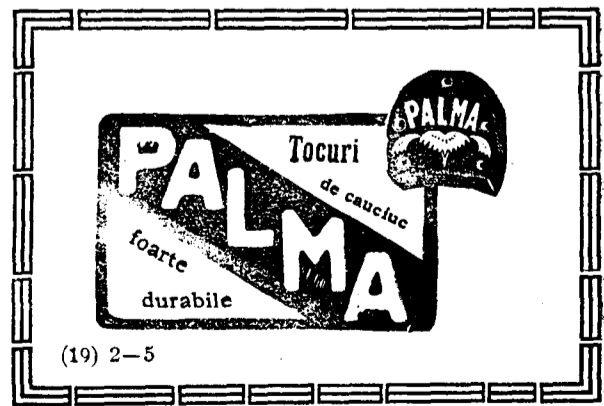
„*Ramuri*” Anul XV, Nr. 5. Craiova. Revistă literară lunară. Abonamentul pe an 50 lei.

„*Transilvania*” Anul LII, Nr. 6 (Iunie). Inchinare lui N. Iorga. Prețul 10 lei. Sibiu.

„*Lamura*” Anul II, Nr. 9 (Iunie). București. Prețul 5 lei.

„*Cele trei Crișuri*” Revistă de cultură Nr. 12 (Iulie). Oradea mare. Prețul 3.50 lei.

„*Învățătorul*” nr. 12 (15 Iunie). Cluj. Organul asociației învățătorilor din Ardeal.



(19) 2—5

Cetiți și răspândiți!

„Unirea”!